

Θεμελιώδεις Αρχές –Θέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος

για την προστασία των Προσφύγων.

Η Ορθόδοξη Χριστιανική Εκκλησία δείχνει μια ιδιαίτερη ευαισθησία απέναντι στον ξένο. Άλλωστε και ο Ιδρυτής Της, ο Κύριος Ημών Ιησούς Χριστός αρχίζει την επίγεια ζωή Του ως πρόσφυγας, όταν η αγία οικογένεια καταφεύγει στην Αίγυπτο για να σωθεί από την απειλή του Ηρώδη (Ματθ.β.13-15), και συνεχίζει την επίγεια δράση Του ως ξένος, μη έχων πού να κλίνει την κεφαλήν Του. Για την Ορθόδοξη Θεολογία μας ο σεβασμός του ανθρωπίνου προσώπου, η αναγνώριση του ιδίου του Χριστού στο πρόσωπο του ξένου, και κατά συνέπεια η απόρριψη κάθε μορφής συμπεριφοράς που προσβάλλει, υποβιβάζει, αδικεί ή απειλεί τον ξένο, ο οποίος είναι εικόνα του Θεού, είναι ζήτημα γνησιότητας της πίστεώς του και βεβαίωσης για την ορθή πορεία του επί τα ίχνη του Χριστού, των Αποστόλων και των Πατέρων και Αγίων της Εκκλησίας.

Ο Κύριος μας δίδαξε ότι το μοναδικό κριτήριο για να είναι ο κάθε πιστός δίπλα Του, μέσα στην Εκκλησία Του, στον χώρο της αιώνιας και παντοτινής αγαλλίασης, είναι η Αγάπη. Ειδικότερα ο Σωτήρας μας, μας δίδαξε ότι, ως Χριστιανοί, πρέπει να αισθανόμαστε την ανάγκη να είμαστε πηγές απεριόριστης Αγάπης προς τον πλησίον, ιδιαίτερα τον εμπερίστατο, ειδικότερα δε τον «ξένο», τον οποίο καλούμεθα να «συναγάγουμε» και να φροντίσουμε (Ματθ. κε΄3 εξ.). Ο χριστιανός δεν αρκείται σε μια παθητική ανεκτικότητα της ετερότητας του ξένου, αλλά προχωρεί σε μια δυναμική κατάφαση του προσώπου του, εκφραζόμενη σε κοινωνία αγάπης. Είναι εντολή του Θεού να αντιμετωπίζουμε τους ξένους (οικέτιδες) που έρχονται στην χώρα μας, ωσάν να ήσαν αυτόχθονες και να τους αγαπούμε όπως τον ίδιο μας τον εαυτό μας (Λευιτικόν ιθ΄33-34). Τόσο στα Βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης όσο και της Καινής Διαθήκης η διδασκαλία για την στήριξη του «ξένου» και της αγάπης προς αυτόν είναι διάχυτη και δυναμική. Τα Ευαγγέλια οι Επιστολές του ευαγγελιστή Ιωάννου, του αποστόλου Παύλου, η διδασκαλία των Πατέρων αλλά και η πράξη των Αγίων διδάσκουν όλους μας περί της αναγκαιότητας της αγάπης στον «ξένο».

Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδος είναι αλληλέγγυος με όλους όσους εξαιτίας ανυπόφορων πολιτικών, θρησκευτικών, φυλετικών, εθνοτικών και κοινωνικών περιστάσεων εξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν την χώρα τους, τον πολιτισμό τους, την οικογένειά τους, τους φίλους τους και τους γνωστούς τους, την περιουσία τους και την εργασία τους και να αναζητήσουν στη χώρα μας τη δυνατότητα μιας νέας ζωής. Δεν ξεχνούμε ποτέ πως πίσω από τις στατιστικές και τους αριθμούς κρύβονται προσωπικές και οικογενειακές ιστορίες φόβου, πόνου, διαμελισμένων οικογενειών, απόγνωσης και μαρτυρίου. Κανείς δεν εγκαταλείπει χωρίς λόγο οικείου και οικεία για να ξενιτευθεί με κίνδυνο ζωής και αβεβαιότητα για το μέλλον. Δεν ξεχνούμε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες οι άνθρωποι αυτοί παίρνουν τον δρόμο για την ελευθερία, που πολλές φορές τους οδηγεί να χάσουν τη ζωή τους σε επικίνδυνες διαδρομές, χιονισμένα βουνά, ναρκοπέδια ή να πνιγούν με κάποιο σαπιοκάραβο, θύματα αδίστακτων δουλεμπόρων. Εξάλλου όταν φθάσουν στη χώρα υποδοχής πρέπει να ξεπεράσουν τα αναρίθμητα εμπόδια της καταγραφής, ως αιτούντων άσυλο και της παροχής καθεστώτος διεθνούς προστασίας μέσα σε συνθήκες στέρξης και υποτίμησης και να καταλήξουν τέλος σε κρατητήρια ή σε καταυλισμούς προσφύγων, που στις περισσότερες χώρες εάν και εφόσον υπάρχουν, δεν φημίζονται για τις ανέσεις τους.

Το θέμα του σημερινού Διαλόγου της Υπάρχουσας Αρμοστείας του Ο.Η.Ε. είναι «Πίστη και Προστασία». Με τις ανωτέρω σκέψεις καταγράψε την Πίστη μας για τον «ξένο», στη συνέχεια θα καταθέσουμε τις σκέψεις μας για την δυνατότητα της Προστασίας του «ξένου» στην Ελλάδα, την πατρίδα μας αλλά και γενικότερα.

Ξένος στην συνάντησή μας νοείται ο πρόσφυγας, ο εσωτερικά εκτοπισμένος και ο ανιθαγενής.

Οι πόλεμοι, τα αυταρχικά καθεστώτα, οι εμφύλιες συγκρούσεις, οι ακραίες μορφές φτώχειας και οι κλιματικές αλλαγές έχουν αυξήσει την μικτή μετανάστευση και στις επόμενες δεκαετίες θα αυξηθεί ακόμη περισσότερο. Πώς θα πρέπει να αντιμετωπισθεί και πώς μπορούμε να οργανώσουμε το ανθρωπιστικό πεδίο δράσεως μας στις περιπτώσεις των προσφύγων;

Στην περίπτωση των Προσφύγων:

Θα πρέπει να διατηρηθεί το ουσιαστικό νόημα του Ασύλου, να σταματήσουν οι ασυνεπείς πρακτικές και να ενισχυθεί και στηριχθεί η «διακυβέρνηση» του ασύλου. Παράλληλα θα πρέπει να λειτουργήσει σωστά ο εθελοντικός επαναπατρισμός, η τοπική ένταξη καθώς και μετεγκατάσταση σε τρίτες χώρες, λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη τις πραγματικές ανάγκες των προσφύγων.

Στο πλαίσιο της δεσμεύσεώς της και της προσεγγίσεώς της στην υποδοχή και υποβοήθηση των ξένων, ιδίως των προσφύγων, εντός μιας κοινότητας αγάπης, σεβασμού και προστασίας, η Εκκλησία της Ελλάδος λειτουργεί, από το 1994, ειδική υπηρεσία δια τους Πρόσφυγες, το Οικουμενικόν Πρόγραμμα Προσφύγων (ERP). Το ERP παρέχει πρωτίστως κοινωνική υποστήριξη, καθώς και νομική προστασία και εκπροσώπηση προς αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες και είναι μία από τις κυριότερες οργανώσεις σε αυτό τον χώρο στην Αθήνα, δηλαδή την περιοχή η οποία υποδέχεται τον μεγαλύτερο αριθμό αλλοδαπών που χρήζουν διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα. Το ERP αντιμετωπίζει την κατάσταση με άμεσες παρεμβάσεις και αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στις πλέον ευάλωτες κατηγορίες, όπως ασυνόδευτα παιδιά, μονογονεϊκές οικογένειες, θύματα βασανιστηρίων, ηλικιωμένοι, πρόσωπα με αναπηρίες και κρατούμενοι. Το ERP ήταν παρόν στο Κέντρο Κρατήσεως «Παγανή», στη Μυτιλήνη, επί σχεδόν δύο έτη, από το 2008 έως το Νοέμβριο του 2009, προκειμένου να παράσχει συμβουλευτική και κοινωνική υποστήριξη και νομική προστασία σε κρατούμενους και νεοαφιχθέντες στο νησί, και να αντιμετωπίσει τις ειδικές ανάγκες για την προστασία τους.

Μεταξύ των ετών 2001 και 2002 το ERP ήταν εταίρος υλοποιήσεως της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες για την διοίκηση, την οργάνωση και την παρουσίαση επιμορφωτικών δραστηριοτήτων επί θεμάτων προστασίας προσφύγων στην Ελληνική Αστυνομία, το Λιμενικό Σώμα και άλλα, νομικής φύσεως δίκτυα. Από τον Μάρτιο του 2011 έχει επανενεργοποιήσει τον ρόλο του αυτό για την παροχή νομικής προστασίας και εκπροσώπησης σε αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες στην Ελλάδα καθώς και παροχή κοινωνικής και νομικής υποβοήθησης σε ασυνόδευτους ανηλίκους.

Μία από τις κύριες δραστηριότητες του ERP υπήρξε η δημόσια υποστήριξη της προαγωγής και προστασίας των νομικών δικαιωμάτων προσφύγων και αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα με ειδική έμφαση στην προαγωγή του σεβασμού των εθνικών και διεθνών νομικών προτύπων τα οποία εγγυώνται δίκαιη διαδικασία ασύλου και διασφάλιση έναντι απελάσεως ή αυθαίρετης κρατήσεως προσώπων που χρειάζονται διεθνή προστασία. Αυτές περιλαμβάνουν το δικαίωμα αιτήσεως και επίσημης υποβολής αιτήματος ασύλου, το δικαίωμα σε στοιχειώδεις συνθήκες υποδοχής, το δικαίωμα αιτούντων άσυλο και ασυνόδευτων ανηλίκων να μην υπόκεινται σε κράτηση, την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας κτλ. Το ERP διατηρεί πολύ στενή συνεργασία με άλλα ελληνικά, ευρωπαϊκά και διεθνή νομικά πρόσωπα, οργανώσεις και ΜΚΟ υπερασπιζόμενα τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως μεταναστών και προσφύγων, και έχει συμμετάσχει σε σημαντικό αριθμό διεθνών και ελληνικών εκστρατειών προς τον σκοπόν τούτο. Ωρισμένες εκ των εκστρατειών αυτών υπήρξαν η ελληνική εκστρατεία κατά το 2012 υπέρ της ελεύθερης προσβάσεως στο άσυλο, η ευρωπαϊκή εκστρατεία υπέρ της διασφάλισης ενός *minimum* συνθηκών κρατήσεως και η διεθνής εκστρατεία εναντίον της κρατήσεως παιδιών. Εξ άλλου, η Εκκλησία της Ελλάδος και το ERP έχουν διατηρήσει εποικοδομητικό διάλογο με τις ελληνικές αρχές και υποστηρίζουν τις επίσημες πολιτικές οι οποίες ως στόχο έχουν την εγκαθίδρυση μιας νέας πολιτικής ασύλου και την βελτίωση των συνθηκών υποδοχής.

Σε αυτή την εποχή της αβεβαιότητας, της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, της οποίας η επίδραση είναι ιδιαιτέρως καταστροφική στην Ελλάδα, και σε ένα ταχέως επιδεινούμενο εξωτερικό περιβάλλον του οποίου οι συνέπειες είναι αρνητικές επί του συνόλου του πληθυσμού της χώρας, εγείρονται νέες προκλήσεις, όπως η ανάγκη καταπολέμησης των διακρίσεων εναντίον των προσφύγων και των μεταναστών, ανασχέσεως της ευρέως διαδιδόμενης ξενοφοβικής βίας και των ρατσιστικών επιθέσεων εναντίον τους, και προαγωγής της αμοιβαίας κατανοήσεως μεταξύ ελλήνων πολιτών και αλλοδαπών (προσφύγων, παρατύπων και νομίμων μεταναστών, απατρίδων, νεοαφιχθέντων χρηζόντων διεθνούς προστασίας).

Η Εκκλησία της Ελλάδος δεν λησμονεί τον ξένο ο οποίος βρίσκεται ανάμεσά μας. Διατηρεί ζωντανό το ζήτημα της μεταναστεύσεως και της προστασίας του ασύλου και αγωνίζεται ώστε να συμπεριληφθεί αυτό, μαζί με άλλες κρατικές πολιτικές, στον πυρήνα της μέριμνας της κοινωνικής πολιτικής (προνοίας) συμφώνως άλλωστε προς τα διεθνή πρότυπα. Ανανεώνει την δέσμευση της στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συμβάλλει στην βελτίωση συνολικών πολιτικών προστασίας των προσφύγων και των μεταναστών οι οποίοι είναι εγκλωβισμένοι εντός της Ελλάδος με μικρές πιθανότητες επαναπατρισμού τους. Τέλος, εξακολουθεί να παρέχει κοινωνικές υπηρεσίες στους μετανάστες και πρόσφυγες τόσο μέσω των ενοριών της (διανομή τροφίμων, ιατρική βοήθεια, κοινωνικές υπηρεσίες) όσο και μέσω της συνεχίσεως παροχής των εξειδικευμένων υπηρεσιών της (ERP) οι οποίες παρακολουθούν, με δυνατότητα άμεσης δραστηριοποίησής τους επί του πεδίου, την κατάσταση σχετικώς με το άσυλο.

Αθήνα, 7 Δεκεμβρίου 2012

Κείμενον συνταχθέν υπό Πανοσιολ. Αρχιμ. Τιμοθέου Άνθη, Διευθυντού του Κέντρου Συμπαραστάσεως Παλινοστούντων – Μεταναστών – Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων (ΚΣΠΜ – ERP) της Εκκλησίας της Ελλάδος, και κας Ευθαλίας Παππά, Υπευθύνου Προγραμμάτων του ΟΠΠ, και μεταφρασθέν προς και από την αγγλικήν υπό Δρος Νικολάου Κ. Πετρόπουλου, M.St., D.Phil. [Oxon.].